

Behandling av skatte- og avgiftskrav ved gjeldsordning etter gjeldsordningsloven

Meldingen gir retningslinjer for behandling av skatte- og avgiftskrav i saker etter gjeldsordningsloven 17. juli 1992 nr. 99 (gol.), med endringer senest ved lov 10. januar 2003 nr. 1 om endringer i gjeldsordningsloven m.m.

1	Innledning	3
2	Meldingens anvendelsesområde	3
3	Rette myndighet / kompetanseregler	3
3.1	Behandlingskompetanse	3
3.2	Skattefogdkontorets avslagskompetanse	4
3.3	Skattefogdkontorets innvilgelseskompetanse	4
3.4	Saker av prinsipiell karakter og kjæremål	4
4	Saksgangen etter gjeldsordningsloven	4
4.1	Innledning	4
4.2	Før åpning av gjeldsforhandling	4
4.2.1	Skyldnerens forsøk på egen hånd, gol. § 1-3 tredje ledd	4
4.2.2	Skyldneren søker namsmannen om gjeldsordning, gol. § 2-1 første ledd	5
4.3	Åpning av gjeldsforhandling	5
4.3.1	Avgjørelse av spørsmålet om åpning	5
4.3.2	Klageadgang på beslutning om åpning	6
4.3.3	Namsmannens varsling om åpning mv.	6
4.3.4	Gjeldsforhandlingsperiodens lengde	6
4.3.5	Fordringsanmeldelse	6
4.3.6	Påleggstrekk i gjeldsforhandlingsperioden	7
4.3.7	Motregning i gjeldsforhandlingsperioden	7
4.3.8	Bortfall av utleggspant, jf. gol. § 3-6	7
4.4	Skyldners forslag til frivillig gjeldsordning	7
4.5	Begjæring om tvungen gjeldsordning	8
4.6	Gjeldsordningsperiodens lengde	8
4.7	Særlig om støttenvurderingen	8
5	Satser for livsopphold m.m.	9
6	Gjeldsordningsloven § 4-8 bokstav c om skatte- og avgiftskrav	9
6.1	Innledning	9
6.2	Begrepet "oppstått"	10
6.3	Særlig om fastsettelsesvedtak	10
6.4	Krav som likevel omfattes	10
6.5	Behandling av krav som ikke er omfattet av gjeldsordningen	11
7	Endring, opphevelse og tilsidesettelse av en gjeldsordning	11
7.1	Endring på begjæring fra skyldner, gol. § 6-1	11
7.2	Omgjøring el. opphevelse på begjæring fra en fordringshaver, gol. § 6-2	12
7.3	Skyldners opplysningsplikt ved forbedret betalingsevne	12
7.4	Tilsidesettelse av gjeldsordningen i etterperioden	13
7.5	Hvor begjæring skal fremsettes når skyldner har flyttet	13
7.6	Frister for å begjære endring	13
8	Uteglemte krav	14

9	Saksforberedelse i saker som oversendes Skattedirektoratet.....	14
10	Motregning i gjeldsordningsperioden	14
11	Foreldelse under gjeldsordning.....	15
12	Nedsettelse av pensjonspoeng.....	15
13	Overgangsregler.....	16
14	Forholdet til tidligere meldinger.....	17

1 Innledning

Ved lov 10. januar 2003 nr. 1 ble det vedtatt endringer i gjeldsordningsloven av 17. juli 1992 nr. 99 (gol.). Endringene trådte i kraft 1. juli 2003. Som et ledd i endringene ble den såkalte gjeldsordningsforskriften, forskrift av 10. januar 1997 om behandling av skatte- og avgiftskrav i forhold til gjeldsordninger etter gjeldsordningsloven, opphevet. Bakgrunnen for dette var et ønske om å gjøre de materielle bestemmelsene om behandling av skatte- og avgiftskrav lettere tilgjengelige ved at de ble flyttet fra forskriften til selve gjeldsordningsloven.

Etter endringene gjelder det ikke særregler for skatte- og avgiftskrav utover det som fremgår av gjeldsordningsloven selv. Den såkalte "60 %-regelen", er ikke videreført i loven.

De bestemmelsene i forskriften som var av mer saksbehandlingsmessig karakter er i det vesentligste videreført i meldingen her.

Finansdepartementet har i vedtak av 16. juni 2003 delegert sin myndighet til Skattedirektoratet når det gjelder behandling av skatte- og avgiftskrav i forhold til gjeldsordning etter gjeldsordningsloven.

Skattedirektoratets myndighet etter ovennevnte vedtak er delegert videre til underliggende organer i den utstrekning det fremgår av meldingen her.

2 Meldingens anvendelsesområde

Denne meldingen gir retningslinjer for behandlingen av skatte- og avgiftskrav i forbindelse med gjeldsordninger etter gjeldsordningsloven. Følgende skatte- og avgiftskrav, med forsinkelsesrenter og omkostninger, omfattes av meldingen:

Inntekts- og formuesskatt, jf. skattebetalingsloven § 3
Medlems- og arbeidsgiveravgift til folketrygden, jf. hhv. folketrygdloven §§ 23-2 og 23-3
Forskuddstrekk, jf. skattebetalingsloven § 49
Arveavgift, jf. arveavgiftsloven § 1
Merverdiavgift, jf. merverdiavgiftsloven § 1
Investeringsavgift, jf. investeringsavgiftsloven § 1

Andre krav på skatt og avgift behandles av den enkelte oppkreveren etter gjeldsordningslovens alminnelige regler.

Meldingen kommer ikke til anvendelse i de sakene hvor skyldneren forsøker å komme til en ordning med sine kreditorer på egen hånd, uten at det er åpnet gjeldsforhandling. Meldingen kommer heller ikke til anvendelse i saker hvor det er åpnet gjeldsforhandling etter konkurslovens regler. For disse sakenes vedkommende vises det til SKD melding 12/02 av 28. mai 2002 om lemping av skatter og avgifter med renter og omkostninger av billighetshensyn og SKD melding 13/02 av samme dato om lemping av skatter og avgifter med renter og omkostninger som innfordringstiltak.

3 Rette myndighet / kompetanseregler

3.1 Behandlingskompetanse

Det er skattefogdkontoret i det fylket hvor namsmannen har kontor (jf. gol. § 2-1 første ledd) som skal behandle forslag etter gjeldsordningslovens kapittel 4 og 5. Tilsvarende gjelder for behandling og fremsettelse av begjæringer etter lovens kapittel 6, når det gjelder krav som omfattes av denne meldingen. Videre kan vedkommende skattefogdkontor møte i muntlige forhandlinger som det innkalles til i medhold av gol. § 4-11, § 5-3 annet ledd og § 6-3.

Skattefogdkontoret i det fylket hvor namsmannen har kontor er med dette gitt kompetanse i forhold til de kravene han selv er oppkrever for, eventuelle krav anmeldt fra andre skattefogdkontor så vel som krav som er anmeldt av skatteoppkreverer og som hører under fellesinnkrevingen.

I de tilfellene hvor skyldner har restanser til skatteoppkreverer i flere kommuner og/eller til skattefogdkontor i andre fylker enn der namsmannen har kontor, må det skje en samordning av kravene hos det skattefogdkontoret som har kompetanse til å behandle saken. Slik samordning bør som et minimum innebære en oversending av kopi av kravsanmeldelse og eventuelt andre opplysninger av betydning for gjeldsordningssaken.

Det tilligger likevel den skatteoppkreveren eller det skattefogdkontoret som har oppkreveransvar å påse at skyldner følger opp

gjeldsordningen. Melding om mislighold på skyldners side gis til det skattefogdkontoret som har behandlet gjeldsordningssaken, som så tar stilling til om det skal begjæres endring, opphevelse eller tilsidesettelse etter reglene i gol. § 6-2.

3.2 Skattefogdkontorets avslagskompetanse

Skattefogdkontoret kan avslå forslag til frivillig gjeldsordning og fremme innsigelser mot forslag til tvungen gjeldsordning uavhengig av størrelsen på de anmeldte skatte- og avgiftskravene når det må anses klart at det ikke foreligger tilstrekkelig grunnlag for å kunne akseptere det fremsatte forslaget.

Uavhengig av størrelsen på kravene kan skattefogdkontoret videre fremsette begjæring om omgjøring, opphevelse eller tilsidesettelse av en gjeldsordning etter lovens § 6-2.

Videre kan skattefogdkontoret uavhengig av størrelsen på de anmeldte skatte- og avgiftskravene avslå skyldnerens forslag til frivillig endring av gjeldsordningen, jf. gol. § 6-1 fjerde ledd dersom det må anses klart at det ikke foreligger tilstrekkelig grunnlag for å akseptere dette.

3.3 Skattefogdkontorets innvilgelseskompetanse

Skattefogdkontoret kan akseptere forslag til gjeldsordning, herunder forslag til endring av gjeldsordningen etter § 6-1 fjerde ledd, når krav anmeldt av skattefogdkontoret samt krav under fellesinnkrevingen anmeldt av skatteoppkreveren, ikke overstiger kr 1 500 000 medregnet renter og omkostninger.

Hvor de anmeldte kravene etter dette overstiger kr 1 500 000 og skattefogdkontoret mener det ikke er klart at skyldnerens forslag til gjeldsordning må avslås, skal saken forberedes og sendes inn til Skattedirektoratet med en begrunnet innstilling.

3.4 Saker av prinsipiell karakter og kjæremål.

Selv om skattefogdkontoret har kompetanse til å avgjøre en sak, skal den sendes inn til direktoratet dersom saken må anses å ha prinsipiell betydning. En sak er for eksempel prinsipiell dersom den bringer frem spørsmål som ikke tidligere er avklart, og hvor en

avklaring må antas å få betydning for tilsvarende fremtidige saker.

Dersom det er usikkert hvorvidt en sak er prinsipiell eller ikke, bes skattefogdkontoret ta kontakt med direktoratet for vurdering av spørsmålet.

Skattefogdkontoret kan påkjære tingrettens kjennelser. Saker av prinsipiell karakter, se ovenfor, skal likevel sendes til direktoratet for behandling. Dersom det er usikkert hvorvidt en sak bør påkjæres, bes skattefogdkontoret ta kontakt med direktoratet for vurdering av spørsmålet. Gjenpart av skattefogdkontorets prosesskriv skal alltid sendes Skattedirektoratet til orientering. Gjenpart av kjennelser avsagt av tingretten på bakgrunn av innsigelser fremmet av direktoratet sendes også direktoratet til orientering.

Saker som vurderes påkjært til Høyesteretts kjæremålsutvalg skal uansett beløp sendes inn til direktoratet for videre behandling.

Skattedirektoratet er i brev av 25. juni 1997 fra Finansdepartementet gitt fullmakt til å utøve statens partsstilling i prosesser for domstolene.

4 Saksgangen etter gjeldsordningsloven

4.1 Innledning

Det gis her en gjennomgang av saksgangen etter gjeldsordningsloven. Skatte- og avgiftskrav skal etter endringene i gjeldsordningsloven som hovedregel være omfattet av gjeldsordningen og behandles på linje med øvrige krav. Det gjelder likevel et unntak for visse skatte- og avgiftskrav som er oppstått eller fastsatt ved vedtak etter åpningstidspunktet. En nærmere beskrivelse av dette unntaket, se gol. § 4-8 bokstav c, er gitt nedenfor under punkt 6.

4.2 Før åpning av gjeldsforhandling

4.2.1 Skyldnerens forsøk på egen hånd, gol. § 1-3 tredje ledd

Etter gol. § 1-3 tredje ledd er det et vilkår for åpning av gjeldsforhandling at skyldneren først har forsøkt å komme til en ordning med sine kreditorer på egen hånd. Skyldner vil for eksempel fremsette søknad om ettergivelse eller nedsettelse av sine skatte- og avgiftskrav, jf. SKD melding nr. 12/02 og SKD melding nr.

13/02, begge av 28. mai 2002. Hvis skyldnerens forsøk ikke fører frem, kan skyldneren fremsette søknad om gjeldsforhandling for namsmannen, jf. gol. § 2-1.

4.2.2 Skyldneren søker namsmannen om gjeldsordning, gol. § 2-1 første ledd

Søknaden skal ifølge gol. § 2-1 første ledd fremsettes for namsmannen på skyldners bosted. Dette gjelder selv om skyldneren for eksempel skylder skatt til en annen kommune eller merverdiavgift til et annet fylke. Namsmannen kan avslå søknaden om gjeldsforhandling dersom det finnes klart at vilkårene i lovens § 1-2 til § 1-4 ikke er oppfylt.

Etter endringene i loven er namsmannen nå i visse tilfeller også gitt kompetanse til å foreta åpning av gjeldsforhandling, jf. nedenfor under punkt 4.3. Dersom namsmannen ikke selv skal avgjøre spørsmålet om åpning, oversender han saken til retten for avgjørelse.

4.3 Åpning av gjeldsforhandling

4.3.1 Avgjørelse av spørsmålet om åpning

Av gol. § 3-1 første ledd annet punktum slik den lyder etter endringene fremgår det at namsmannen kan foreta åpning av gjeldsforhandling i tilfeller der det er *”åpenbart at vilkårene er oppfylt”*. Vilårene det vises til er vilkårene i § 1-2 til § 1-4.

Det såkalte økonomiske vilkåret om at skyldner må være *”varig ute av stand til å oppfylle sine forpliktelser”* følger av § 1-3. I bestemmelsens første ledd annet punktum er det nå gitt en nærmere presisering av hva som ligger i dette vilkåret. Ny gol. § 1-4 omhandler forhold som er til hinder for åpning av gjeldsforhandling. Her angis i første ledd forhold som medfører at gjeldsordning automatisk skal nektes, mens det av annet ledd fremgår at gjeldsordning skal nektes dersom det vil virke *”åpenbart støtende for andre skyldnere eller samfunnet for øvrig”*.

Andelen av skatte- og avgiftsgjelden i forhold til den samlede gjelden og om skyldner kan klandres for forhold knyttet til denne, er ett av de forholdene som det særlig skal legges vekt på i støtendevurderingen, jf. § 1-4 annet ledd bokstav e.

Det fremgår av forarbeidene at det ikke er ment at man skal ta utgangspunkt i den tidligere 60%-regelen ved anvendelsen av denne

bestemmelsen, men at det på *”friere grunnlag skal vurderes hvorvidt skatte-/avgiftsgjeld utgjør en betydelig andel av skyldnerens samlede gjeld samt klanderverdigheten knyttet til denne delen av gjelden. Dette må igjen ses i sammenheng med skatte/avgiftsgjeldens absolutte og relative størrelse”* (Innst. O. nr. 15, 2002-2003 side 7).

I forarbeidene (Ot.prp. nr. 99, 2001-2002) er det på side 96 gitt noen anvisninger til bruk i vurderingen av om skyldner kan klandres for forhold knyttet til gjelden. Følgende forhold er nevnt:

Manglende innlevering av selvangivelse eller merverdiavgifts-oppgaver slik at skatt/avgift er fastsatt ved skjønn

Skyldner har gjort seg skyldig i kvalifiserte unndragelsesforsøk, som for eksempel innlevering av falske opplysninger om inntektsforhold eller omsetning og ”svart” arbeid

Manipulering av skattekort slik at det har oppstått betydelig restskatt

Unnlatelse av å betale avgift etter merverdiavgiftsloven, samt arbeidsgivers unnlatelse av å sende oppgjør for skattetrekk
Illojal forfordeling i forhold til skatte- og avgiftskreditorene, for eksempel ved at en næringsdrivende skyldner har prioritert leverandørgjeld i istedenfor å betale merverdiavgift

Om skyldner har pådratt seg skatte- og avgiftsgjeld over flere år

Også andre forhold enn disse kan være relevante.

Det påpekes videre i forarbeidene at det i forbindelse med ”støtendevurderingen” må tas hensyn til tidsfaktoren. Dersom de klanderverdige forholdene ligger langt tilbake i tid, kan det tilsi at det likevel ikke vil virke støtende å åpne gjeldsforhandling. Det er også uttalt at det ikke i alle situasjoner er klanderverdig ikke å ha levert selvangivelse. *”Skyldner kan i noen tilfeller ha vært i en så vanskelig livssituasjon at han/hun ikke har fått levert selvangivelsen”*, se Innst. O. nr. 15 side 8.

Åpning av gjeldsforhandling må i henhold til gol. § 1-4 annet ledd være *åpenbart støtende* for å kunne nektes. Det medfører at det bør legges en noe lempeligere vurdering av støtendekriteriet til grunn på dette stadiet i forhold til ved stadfestelse av en tvungen gjeldsordning.

Dersom namsmannen finner det åpenbart at vilkårene er oppfylt slik at han kan foreta

åpningen, skal avgjørelsen treffes ved en skriftlig beslutning. Dersom namsmannen er usikker på om gjeldsforhandling bør åpnes, skal han sende saken til retten for avgjørelse. Rettens beslutning, enten om å åpne gjeldsforhandling eller om å nekte åpning, treffes ved kjennelse.

4.3.2 Klageadgang på beslutning om åpning

Namsmannens eventuelle beslutning om å åpne gjeldsforhandling kan påklages av fordringshaverne, jf. gol. § 3-1 fjerde ledd. Klagefristen er satt til én uke. Namsmannen er etter gol. § 3-2 pålagt å varsle kjente fordringshavere (og eventuelle solidarisk medforpliktete) om åpningen. Dersom det er namsmannen som har besluttet åpning av gjeldsforhandling, skal han i dette varselet også opplyse om adgangen til å påklage beslutningen. Dette er slått fast i gol. § 3-2 siste ledd. Det bør samtidig gis opplysning om når klagefristen i det enkelte tilfellet utløper.

Det antas at det i mange tilfeller vil bli vanskelig å overholde klagefristen på én uke dersom en klage på namsmannens beslutning om åpning skal måtte sendes via skattefogdkontoret i det fylket hvor namsmannen har kontor. Den enkelte skatteoppkreveren og det enkelte skattefogdkontoret som har anmeldt krav i gjeldsordningen kan derfor velge å selv inngi slik klage dersom det finnes mest hensiktsmessig av hensyn til den korte tidsfristen. Kopi av klagen skal i disse tilfellene oversendes det skattefogdkontoret som senere skal behandle selve gjeldsordningsforslaget, se punkt 3.1.

Rettens kjennelse om åpning kan *ikke* påklages av fordringshaverne, jf. gol. § 3-1 fjerde ledd siste punktum.

4.3.3 Namsmannens varslings om åpning mv.

Etter gol. § 3-2 skal det straks etter at det er åpnet gjeldsforhandling rykkes inn en kunngjøring i Norsk Lysningsblad, og dersom det er påkrevet "i en avis som er alminnelig lest på stedet". I kunngjøringen skal enhver som har et krav mot skyldneren oppfordres til å melde sitt krav til namsmannen innen en gitt frist, normalt satt til tre uker fra kunngjøringen. Kjente fordringshavere skal som nevnt ovenfor i tillegg varsles om åpningen ved at namsmannen sender dem gjenpart av kunngjøringen, samtidig som det opplyses

hvilket krav skyldneren har oppgitt at den aktuelle kreditoren har.

4.3.4 Gjeldsforhandlingsperiodens lengde

Når gjeldsforhandlinger er åpnet, starter den såkalte gjeldsforhandlingsperioden, jf. gol. § 3-4. Denne perioden er nå på *fire* måneder, regnet fra åpningstidspunktet, jf. gol. § 3-4 første ledd.

Av gol. § 5-1 fjerde ledd følger det at namsmannen etter begjæring fra skyldneren kan beslutte forlengelse av gjeldsordningsperioden med inntil én måned dersom det er grunn til å anta at frivillig gjeldsordning vil komme i stand.

Hvis skyldner ikke får i stand frivillig gjeldsordning, men begjærer tvungen gjeldsordning innen utløpet av fristen, forlenges gjeldsforhandlingsperioden med ytterligere *to* måneder, jf. gol. § 5-1 tredje ledd. Endelig forlenges gjeldsordningsperioden dersom det benyttes rettsmiddel (inngis kjæremål) overfor en avgjørelse om å nekte stadfestelse av en tvungen ordning eller dersom en kjennelse om stadfestelse blir opphevet av kjæremålsinstansen. Gjeldsforhandlingsperioden skal i slike tilfeller anses for å løpe til rettskraftig avgjørelse foreligger. Dog setter loven en øvre grense ved at en gjeldsforhandlingsperiode likevel ikke kan overstige ett år.

4.3.5 Fordringsanmeldelse

Etter at åpning av gjeldsforhandling er kunngjort skal samtlige kreditorer, herunder skatte- og avgiftskreditorer, melde sine krav til namsmannen innen tre uker, jf. gol. § 3-2 første ledd. Når særlige grunner foreligger kan namsmannen fastsette en lengre frist, men ikke utover seks uker, jf. gol. § 3-2 første ledd andre punktum.

Den enkelte oppkrever skal sende fordringsanmeldelse over sine krav til namsmannen.

Skatteoppkrever og skattefogdkontor i andre fylker enn det som behandler saken skal sende gjenpart av sine kravsanmeldelser til skattefogdkontoret i det fylket hvor namsmannen har kontor. Dette er viktig slik at det kompetente skattefogdkontoret (se punkt 3.1) så tidlig som mulig skal få oversikt over de skatte- og avgiftskravene som er involvert i saken.

4.3.6 Påleggstrekk i gjeldsforhandlingsperioden

I gjeldsforhandlingsperioden innrømmes skyldneren en betalingsutsettelse, jf. gol. § 3-4. I denne perioden kan kreditorene ikke ta imot betaling fra skyldneren eller drive aktiv innfordring overfor ham.

Gol. § 3-4 siste ledd oppstiller imidlertid et unntak fra dette ved at det gis adgang til å opprettholde påleggstrekk for *skatte- og avgiftskrav* som er nedlagt før det ble åpnet gjeldsforhandlinger.

Dersom det løper påleggstrekk for skatte- og avgiftskravene under gjeldsforhandlingsperioden, skal det beløpet som er trukket gå til fradrag i det anmeldte kravet.

4.3.7 Motregning i gjeldsforhandlingsperioden

Det følger av gol. § 3-4 bokstav b at kreditorene er avskåret fra å foreta motregning med mindre hovedkrav og motkrav *"springer ut av samme rettsforhold"*, det vil si at det foreligger såkalt konneksitet.

Når det gjelder skatte- og avgiftskrav har Skattedirektoratet, med støtte fra Finansdepartementet, lagt til grunn at konneksitet foreligger når motkrav og hovedkrav gjelder samme skatte- eller avgiftsart. Krav på restskatt kan således i gjeldsforhandlingsperioden motregnes i krav på tilbakebetaling av skatt, og krav på skyldig merverdiavgift kan motregnes mot krav på tilbakebetaling av merverdiavgift osv.

4.3.8 Bortfall av utleggspant, jf. gol. § 3-6

I ny gol. § 3-6 er det inntatt en bestemmelse som skattefogdkontorene og skatteoppkreverne antas å ville bli berørt av. Bestemmelsen fastslår nemlig at lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett § 5-8 om omstøtelse av utlegg skal gjelde *"tilsvarende ved gjeldsforhandling etter loven her"*. Det vil si at utlegg som er tatt senere enn tre måneder før fristdagen vil bortfalle, de har ingen rettsvirkning. Dagen for åpning av gjeldsforhandling regnes som fristdag. Videre følger det av bestemmelsen at det er namsmannen som skal sørge for sletting av utlegget i offentlige registre, men at slik sletting først skal skje etter at gjeldsordningen er vedtatt eller rettskraftig stadfestet.

4.4 Skyldners forslag til frivillig gjeldsordning

Etter at anmeldelsesfristen i gol. § 3-2 første ledd er utløpt, skal skyldneren snarest mulig utarbeide forslag til frivillig gjeldsordning, jf. gol. § 4-1. Når skyldners forslag er utarbeidet, skal namsmannen sende forslaget til alle berørte fordringshavere, jf. gol. § 4-12 første ledd. Etter at forslaget er mottatt, har fordringshaverne normalt tre uker på seg til å ta stilling til forslaget.

Dersom fordringshaverne er uenig i forslaget, er det viktig at det blir reist innsigelser innen den fristen som er satt av namsmannen. Oversittes fristen anses forslaget nemlig for godtatt, jf. gol. § 4-12 tredje ledd.

Tidligere forskrift 10. januar 1997 fastslo i § 4 fjerde ledd at skatteoppkrever skulle oversende begrunnet innstilling til et fremsatt forslag mv. til skattefogdkontoret. Ordningen med skatteoppkrever som forberedende organ for skattefogdkontoret med hensyn til de skattene og avgiftene som hører under fellesinnkrevingen, videreføres selv om den nevnte forskriften er opphevet. Den lokale skatteoppkreveren sitter gjerne med opplysninger om skyldneren og de aktuelle kravene som kan være av vesentlig betydning for vurderingen av det fremsatte gjeldsordningsforslaget. Slike opplysninger vil ha særlig stor betydning ved vurderingen av hvorvidt den foreslåtte gjeldsordningen vil virke støtende, jf. gol. § 5-4 første ledd bokstav a.

En begrunnet innstilling skal inneholde en samlet beskrivelse av de faktiske forholdene, vurdering av saken samt en konklusjon vedrørende det utfallet skatteoppkreveren mener at saken bør få.

Et eventuelt avslag på et forslag til en frivillig gjeldsordning skal være begrunnet. Avslaget bør være knyttet opp mot bestemmelsene i gol. kapittel 4 og/eller at forslaget er *"støtende"*, selv om det på dette området er full avtalefrihet. Vedtaket skal omfatte alle aktuelle innsigelser. Det er da lettere for skyldner å fremme nytt forslag til frivillig gjeldsordning eller fremme et forslag til tvungen gjeldsordning i tråd med innsigelsene.

I forbindelse med behandling av forslag til gjeldsordning bør rettspraksis regelmessig undersøkes for å unngå at det fremsettes innsigelser mot gjeldsordninger som domstolene tidligere har akseptert.

Forslaget er vedtatt når det er godtatt av samtlige fordringshavere, jf. gol. § 4-12 tredje ledd. Dette betyr at dersom én eller flere av fordringshaverne motsetter seg forslaget, er skyldneren henvist til å begjære tvungen gjeldsordning etter lovens kapittel 5.

4.5 Begjæring om tvungen gjeldsordning

Et hovedsiktemål med loven er å forsøke å komme frem til en frivillig ordning i gjeldsforhandlingsperioden. Dersom dette ikke lykkes, kan skyldner begjære tvungen gjeldsordning. Slik begjæring må i henhold til gol. § 5-1 annet ledd være namsmannen i hende før utløpet av gjeldsforhandlingsperioden. I så fall forlenges gjeldsforhandlingsperioden med to måneder, jf. gol. § 5-1 tredje ledd.

Et forslag til tvungen gjeldsordning må i henhold til gol. § 5-2 første ledd oppfylle vilkårene i gol. § 4-2 til § 4-10. Videre skal en tvungen gjeldsordning innebære at en skyldner som har oppfylt gjeldsordningen, ved utløpet av gjeldsordningsperioden skal være fri for annen gjeld enn den gjelden som nevnt i § gol. 4-8 bokstav a første ledd og bokstav b første ledd.

Endelig skal gjeldsordningsperioden ved et forslag til tvungen gjeldsordning være på fem år, med mindre det foreligger "tungtveiende grunner" som tilsier at en annen periode skal fastsettes. Når det gjelder de nærmere regler om gjeldsordningsperiodens lengde vises det til punkt 4.6 nedenfor.

Innsigelser mot forslag til tvungen gjeldsordning skal knyttes opp mot bestemmelsene i gol. § 5-2 og § 5-4. Ved tvungen gjeldsordning er det opp til tingretten å stadfeste forslaget til gjeldsordning. Her må derfor alle innsigelsene man måtte ha mot et forslag tas med, slik at tingretten kan overveie dem.

Skatteoppkrever skal også i forbindelse med skyldners forslag til tvungen gjeldsordning oversende begrunnet innstilling til skattefogdkontoret.

4.6 Gjeldsordningsperiodens lengde

Gol. § 4-2 omhandler hva en frivillig gjeldsordning kan gå ut på, nemlig en utsettelse med betalingen av hele eller deler av gjelden, at fordringshaverne helt eller delvis skal gi avkall på renter og omkostninger, eller at gjelden skal falle bort helt eller delvis. Bortfallet kan skje

enten med en gang eller etter utløpet av en gjeldsordningsperiode.

Dersom forslaget går ut på at gjelden skal bortfalle etter utløpet av en gjeldsordningsperiode, følger det av gol § 4-2 at perioden i så fall normalt skal være *fem år*. Det er ikke gjort endringer i loven på dette punktet.

Direktoratet antar imidlertid at de endringene som er gjort i loven vedrørende gjeldsordningsperiodens lengde ved *tvungen gjeldsordning* også vil få betydning for hvor lang gjeldsordningsperiode som bør avtales i frivillige gjeldsordninger. Gol. § 5-2 første ledd annet punktum fastslår som tidligere at gjeldsordningsperioden ved tvungen gjeldsordning som hovedregel skal være på fem år. Etter endringene i loven skal det nå "*tungtveiende grunner*" til for at en gjeldsordning med en annen gjeldsordningsperiode skal kunne stadfestes. Videre skal en ordning med en periode på over åtte år bare stadfestes i "*helt særegne tilfeller*". Endelig setter loven nå en absolutt øvre grense, ved at perioden ikke kan overstige ti år.

I gol. § 5-2 annet og tredje ledd er det nå opplistet forhold som tas i betraktning ved vurderingen av om en gjeldsordning med henholdsvis kortere eller lenger periode enn fem år kan stadfestes. Oppstillingen som er foretatt i bokstav a til d er imidlertid ikke ment å være uttømmende. Andre forhold kan dermed også være relevante.

Etter lovendringene fremgår det nå av gol. § 4-2 første ledd tredje punktum og gol. § 5-2 første ledd sjette punktum for henholdsvis frivillig og tvungen gjeldsordning at gjeldsordningsperioden skal regnes fra "*åpningen av gjeldsforhandlingene*". Dette er en endring i forhold til det som tidligere har vært praktisert, nemlig at gjeldsordningsperioden ble ansett å løpe fra tidspunktet for avslutning av avtale om frivillig gjeldsordning eller fra stadfestelsestidspunktet for en tvungen ordning.

4.7 Særlig om støtendevurderingen

Det er ikke gjort endringer i gol. § 5-4 hva angår støtendevurderingen. Bestemmelsen fastslår som tidligere at retten skal nekte stadfestelse av et forslag til tvungen gjeldsordning dersom "*det vil virke støtende å stadfeste den gjeldsordning skyldneren har foreslått*". Det kreves med andre ord ikke som ved spørsmål om åpning av gjeldsforhandling,

jf. gol. § 1-4, at det må virke "åpenbart støtende".

Tidligere praksis og avgjørelser knyttet til forståelsen av dette begrepet antas derfor fortsatt å være retningsgivende.

I og med at den såkalte 60 %-regelen er opphevet, må imidlertid skatteoppkrever og skattefogdkontoret ha større fokus på "støtendevurderingen" enn tidligere.

For øvrig vises det til det som er sagt om støtendevurderingen i forhold til gol. § 1-4 i punkt 4.3.1 ovenfor.

5 Satser for livsopphold m.m.

Spørsmålet om hvor mye skyldner kan beholde av sin inntekt til livsopphold reguleres fortsatt av gol. § 4-3. Vurderingstemaet er hva som "med rimelighet trengs til underhold".

Bestemmelsen klargjør nå at det bare er personer som skyldner har lovbestemt forsørgelsesplikt for eller som han lever i ekteskapsliknende forhold med som kan forsørges av en skyldner under gjeldsordning. Etter dette vil det være ektefelle, barn og samboer som det kan settes av midler til forsørgelse av. For samboerskap må det imidlertid være tale om et forhold av en viss varighet, i og med at loven bruker begrepet "ekteskapsliknende forhold".

Videre er det nå presisert i nytt tredje punktum at det skal tas hensyn til utgifter ved utøvelse av samvær med barn.

Barne- og familiedepartementet har i rundskriv Q-8/01 av 12. juni 2001 gitt veiledende satser for livsopphold etter gjeldsordningsloven. Det foretas en årlig indeksregulering av disse satsene i samsvar med reguleringen av folketrygdens grunnbeløp (G).

Følgende livsoppholdssatser er i henhold til Barne- og familiedepartementets rundskriv Q-08/03 gjeldende fra 1. juli 2003:

	Kr per mnd	Kr per år
Enslige	6 565,-	78 784,-
Ektef./ samboere samlet	11 116,-	133 388,-
Ektef./samboere Enkeltvis	5 558,-	66 694,-

I rundskriv Q-9/02 av 15. april 2002 har Barne- og familiedepartementet videre gitt anbefalte satser for livsopphold for barn:

Livsoppholdssatser per mnd per barn		
0-5 år	6-10 år	11-17 år, skoleelever
kr 1 700,-	Kr 2 200,-	kr 2 800,-

(Satsene skal i henhold til rundskriv Q-08/03 beholdes uforandret fra 1. juli 2003.)

Direktoratet anbefaler ut fra hensynet til en enhetlig praksis at de ovennevnte satsene benyttes. Det understrekes imidlertid at satsene kun er ment å være veiledende, og at konkrete forhold kan tilsi større så vel som mindre avsetninger i den enkelte saken.

6 Gjeldsordningsloven § 4-8 bokstav c om skatte- og avgiftskrav

6.1 Innledning

Gol. § 4-8 c, slik den lød før de siste endringene, bestemte at skatte og avgiftskrav skulle behandles "i samsvar med forskrift gitt av Kongen". Den såkalte gjeldsordningsforskriften, forskrift 10. januar 1997 nr. 14 om behandling av skatte- og avgiftskrav i forhold til gjeldsordninger etter gjeldsordningsloven, gav i § 3 nærmere regler for hvordan skatte- og avgiftskrav skulle behandles i forhold til en gjeldsordning.

Utgangspunktet var at skatte- og avgiftskrav skulle omfattes av og behandles etter gjeldsordningslovens ordinære regler, så fremt ikke annet var bestemt i forskriften.

Det første unntaket som forskriften oppstilte var at skatte- og avgiftskrav som etter dekningslovens kapittel 9 ville vært prioritert ved konkurs, skulle dekkes fullt ut før de uprioriterte kravene fikk noen dekning.

For det andre fastsatte forskriften i § 3 tredje ledd den såkalte "60 %-regelen", som bestemte at skatte- og avgiftskravene ikke skulle omfattes av en eventuell gjeldsordning dersom de utgjorde mer enn 60 % av skyldnerens samlede forpliktelser. Denne regelen kunne det imidlertid gis unntak for dersom det forelå "særlige forhold."

Endelig var det i § 3 fjerde ledd gjort unntak for skatte- og avgiftskrav som var oppstått etter åpningstidspunktet for gjeldsforhandlingene, samt for krav som var fastsatt etter dette

tidspunktet. Slike krav var ikke omfattet av gjeldsordningen.

Etter lovendringene gjelder det ikke andre særregler for skatte- og avgiftskrav enn de som fremgår av gjeldsordningsloven selv. Gol. § 4-8 slik den lyder etter endringene fastslår i første ledd at gjeldsordningen skal omfatte alle skyldnerens forpliktelser med mindre det er tale om betaling for en fremtidig motytelse som skyldneren har rett til å motta etter bestemmelsene i gol. §§ 4-3 til 4-5 ”og skatte- og avgiftskrav som holdes utenfor gjeldsordningen i henhold til bokstav c nedenfor”.

Bokstav c som det vises til lyder som følger: ”Skatte- og avgiftskrav som er oppstått etter åpningstidspunktet omfattes ikke av gjeldsordningen, med mindre kravet er en følge av at skyldneren har hatt et for lavt forskuddstrekk i perioden, og dette har medført høyere dividende enn dersom trekket hadde vært riktig. Tilsvarende gjelder for skatte- og avgiftskrav som fastsettes ved vedtak etter åpningstidspunktet.”

Spørsmålet om når et skatte- eller avgiftskrav er oppstått i forhold til denne bestemmelsen behandles nedenfor under punkt 6.2. Når det gjelder hvilke tilfeller et skattekrav oppstått etter åpningstidspunktet likevel skal være omfattet av gjeldsordningen vises det til punkt 6.3 nedenfor. Fastsettelsesvedtak er omtalt under punkt 6.4. Endelig er det i punkt 6.5 sagt noe om konsekvensene av at skatte- og avgiftskrav ikke er omfattet av gjeldsordningen.

6.2 Begrepet ”oppstått”

I det den nye bestemmelsen i gol. § 4-8 bokstav c må anses for å være en delvis videreføring av gjeldsordningsforskriftens § 3 siste ledd, må man etter direktoratets mening kunne legge til grunn en tilsvarende forståelse av oppstått begrepet som etter forskriften.

På bakgrunn av en kjennelse fra Høyesteretts kjæremålsutvalg, inntatt i Rt. 1998 side 921 må det i forhold til **restskatt** legges til grunn at kravet oppstår først når likningen for det aktuelle inntektsåret legges ut.

Det presiseres at den ovenfor omtalte kjennelsen kun fastslår hvordan begrepet ”oppstått” var å forstå i forhold til den dagjeldende gjeldsordningsforskriften. Den får således ikke direkte betydning for liknende problemstillinger utenfor området for gjeldsordning etter gol., slik som eksempelvis

ved konkurs, gjeldsforhandlinger etter konkursloven mv.

I forhold til krav på **forskuddsskatt** har direktoratet tatt det standpunktet at det må anses oppstått ved utskrivningen. Reglene om utskrivning av forskuddsskatt er gitt i skattebetalingsloven § 14. Dette standpunktet er etter direktoratets mening best i samsvar med skattebetalingslovens system. I motsetning til situasjonen ved forskuddstrekk er forskuddsskatt et krav skattekreditorene har på skattyter og innfordrer overfor ham.

6.3 Særlig om fastsettelsesvedtak

Gol. § 4-8 bokstav c viderefører også bestemmelsen i forskriftens § 3 siste ledd om at skatte- og avgiftskrav som fastsettes ved vedtak etter åpningstidspunktet ikke omfattes av gjeldsordningen. Dette unntaket er begrunnet i at fastsettelsesvedtak for skatter og avgifter i forbindelse med for eksempel bokettersyn kan skape problemer i forhold til en ikrafttrådt gjeldsordning. Når fastsettelsesvedtaket treffes etter at gjeldsordningen er etablert, men omfatter skatte- og avgiftsterminer som er oppstått før åpningstidspunktet, kan man få en situasjon der skatte- og avgiftskravene er anmeldt med for lavt beløp. For å unngå de problemene dette kan få for en løpende gjeldsordning, skal slike krav altså ikke være omfattet av gjeldsordningen.

Det presiseres at det kun er den *økningen* i skatte- og avgiftskravet som fremkommer ved fastsettelsesvedtaket, i forhold til det tidligere anmeldte kravet, som skal holdes utenfor gjeldsordningen.

6.4 Krav som likevel omfattes

Hovedregelen etter gol. § 4-8 c er at skatte- og avgiftskrav som er oppstått *etter* åpningstidspunktet ikke skal være omfattet av gjeldsordningen. Det er imidlertid gjort unntak for krav som ”er en følge av at skyldneren har hatt et for lavt forskuddstrekk i gjeldsordningsperioden, og dette har medført høyere dividende enn dersom trekket hadde vært riktig.”

Bestemmelsen oppstiller altså to vilkår for at et skatte- eller avgiftskrav som er oppstått etter åpningstidspunktet, skal være omfattet av gjeldsordningen. For det første må kravet ha oppstått som en følge av et for lavt forskuddstrekk i perioden. For det andre må det

forholdet at skyldner har hatt et for lavt forskuddstrekk i perioden ha ført til en høyere dividende enn om trekket hadde vært riktig.

Dersom kravet oppfyller begge disse vilkårene, skal kravet altså være omfattet av gjeldsordningen. Det innebærer at slike krav, som i praksis vil være krav på restskatt, skal dividendebetjenes på linje med de øvrige kravene. Videre vil de delene av kravet som ikke betalt ved utløpet av gjeldsordningsperioden bortfalle, med mindre det er tale om en gjeldsordning hvor bare deler av kravene skal bortfalle etter utløpet av gjeldsordningsperioden.

Direktoratet vil understreke at det er skyldner som må ta initiativ for å få kravet på restskatt med i gjeldsordningen samt at det er han som må godtgjøre at vilkårene for dette er oppfylt.

6.5 Behandling av krav som ikke er omfattet av gjeldsordningen

Skatte- og avgiftskrav oppstått etter åpningstidspunktet skal altså i henhold til gol. § 4-8 c som hovedregel *ikke* være omfattet av gjeldsordningen. At kravet ikke er omfattet av gjeldsordningen, medfører at det skal betales fullt ut og at det ikke bortfaller ved utløpet av gjeldsordningsperioden.

Slike krav kan dermed innfordres i henhold til vanlige regler.

Det bør imidlertid ved vurderingen av mulige innfordringstiltak tas tilbørlig hensyn til at skyldner er under gjeldsordning. Dersom det ikke er fare for at dekningsmulighetene svekkes selv om man venter til gjeldsordningsperioden er utløpt, bør innfordringen vurderes stilt i bero og gjenopptatt etter at gjeldsordningsperioden er gjennomført. Skattefogdkontoret og skatteoppkrever må imidlertid sørge for at kravene ikke foreldes dersom det er mer enn tre år til gjeldsordningsperioden utløper. Dette kan gjøres ved at man får skyldners erkjennelse av kravet eller ved at det avholdes utleggsforretning.

7 Endring, opphevelse og tilsidesettelse av en gjeldsordning

Reglene i gol. kapittel 6 om endring av en gjeldsordning er også endret i forbindelse med revisjonen av gjeldsordningsloven.

Gol. § 6-1 omhandler nå utelukkende endring på begjæring av skyldneren, mens regler om omgjøring, opphevelse og tilsidesettelse av en gjeldsordning på begjæring fra en fordringshaver er gitt i en egen bestemmelse, gol. § 6-2.

7.1 Endring på begjæring fra skyldner, gol. § 6-1

Skyldner kan som tidligere fremsette begjæring om endring overfor retten dersom det i gjeldsordningsperioden "har inntruffet særlige omstendigheter som denne ikke burde forutse, eller dersom andre særlige omstendigheter foreligger som særlig svekker skyldnerens evne til å oppfylle gjeldsordningen".

I tillegg til i disse tilfellene kan han nå også begjære endring og få nedsatt gjelden som er sikret med pant i boligen dersom verdien på boligen ved gjeldsordningens utløp vil være "*vesentlig lavere enn den verdi som er fastsatt etter gol. § 4-7 første ledd.*" jf. gol. § 6-1 nytt annet ledd.

Videre gir nytt tredje ledd skyldneren rett til å begjære endring og få medtatt uteglemte krav dersom han blir krevet for slike under gjeldsordningen. Dersom det uteglemte kravet tas inn, skal det gis den dividenden det ville ha tilkommet om kravet hadde deltatt i ordningen. Det gis imidlertid bare dividende i den tiden som gjenstår av gjeldsordningsperioden.

Den viktigste endringen fremgår imidlertid av fjerde ledd som lovfester en ordning med *frivillig* endring av gjeldsordning. Skyldner kan ikke begjære endring overfor retten "*før han etter evne har forsøkt å komme frem til en avtale om frivillig endring av gjeldsordningen med sine fordringshavere på egen hånd*".

Videre følger det at gol. § 4-12 skal gjelde tilsvarende. Dette medfører at dersom skyldneren sender ut et forslag til frivillig endring, vil de kreditorene som ikke motsetter seg endringsforslaget innen fristen bli bundet av dette.

Ved behandling av skyldners forslag til frivillig endring av gjeldsordningen gjelder de samme kompetansereglene som ved behandling av det opprinnelige forslaget til gjeldsordning, se foran under punkt 3. Skatteoppkrever og eventuelle skattefogdkontor i annet fylke enn der namsmannen har kontor, skal sende sin innstilling til endringsforslaget til

skattefogdkontoret i det fylket hvor namsmannen har kontor.

7.2 Omgjøring el. opphevelse på begjæring fra en fordringshaver, gol. § 6-2

Bestemmelsen som tidligere stod i gol. § 6-1 tredje ledd om at fordringshaveren kan *begjære omgjøring* (endring) av gjeldsordningen dersom det inntreffer *”vesentlige forbedringer”* i skyldnerens økonomiske stilling i gjeldsperioden er videreført i gol. § 6-2 første ledd.

Bestemmelsen om at større beløp kan fordeles på kreditorene uten at det er nødvendig med endringssak er videreført i gol. § 6-2 første ledd annet punktum. Det har vært noe usikkerhet knyttet til tolkningen av denne bestemmelsen. Blant annet har det vært tvil knyttet til om hvorvidt en her står overfor et selvstendig kriterium for omgjøring av gjeldsordningen, eller bare en anvisning på hvordan et større beløp kan behandles under en gjeldsordning. Videre har det i rettspraksis vært varierende syn på hva som skal anses som et ”større beløp” i henhold til denne regelen.

Det er eksempel på at et beløp på kr 8 462 har blitt ansett som et større beløp, mens et beløp på kr 22 919 i et annet tilfelle ikke ble ansett for å være det.

Etter endringene er bestemmelsen i annet punktum omformulert noe. Det fremgår nå klarere av lovteksten at bestemmelsen må leses i lys av første punktum, i det det fremgår at det aktuelle beløpet må ha medført en *vesentlig forbedring* i skyldnerens økonomiske stilling.

Som en følge av denne presiseringen antar direktoratet at man etter endringene trolig vil få en noe strengere praktisering av denne bestemmelsen, slik at det skal noe mer til enn tidligere for å få medhold i en begjæring om endring på bakgrunn av at skyldner har mottatt et engangsbeløp.

Noen eksakt beløpsgrense for når det bør begjæres endring er det imidlertid vanskelig å antyde, i og med at det kan stille seg ulikt fra sak til sak om et gitt beløp kan sies å medføre en *”vesentlig forbedring i skyldnerens økonomiske stilling under gjeldsordningen.”* Det skal imidlertid nevnes at i saken som er nevnt ovenfor hvor det var tale om et tilgodebeløp på skatt med kr 22 919 (Lofoten namnsretts kjennelse av 28. april 1998) kom

retten *”under noe tvil”* til at endringsbegjæringen ikke kunne tas til følge. Videre var forholdene i denne saken at skyldner hadde hatt mindre til livsopphold enn gjeldende minstesatser, noe som antas å ha vært medvirkende til det resultat retten kom til.

Av nytt annet ledd i gol. § 6-2 følger det nå at kreditor også kan begjære **omgjøring** (endring) dersom skyldnerens bolig har steget så mye i verdi i gjeldsordningsperioden i forhold til den verdiansettelsen som er foretatt etter gol. § 4-7 at det vil *”virke urimelig overfor fordringshaverne dersom skyldneren skulle beholde hele verdistigningen.”*

Dersom en slik omgjøring fører til at boligen må selges, slår imidlertid loven fast at skyldner har rett til å beholde tilstrekkelig av salgssummen til å kunne skaffe seg en annen bolig som tilfredsstillende rimelige behov.

Kreditors adgang til å begjære gjeldsordningen **opphevet** er videreført i gol. § 6-2 tredje ledd. Vilkåret er fortsatt at ”skyldner har gjort seg skyldig i uredelighet eller grovt har tilsidesatt sine plikter etter gjeldsordningen”.

Det fremgår av omfattende rettspraksis vedrørende bestemmelsen at domstolene foretar en streng fortolkning av de rettslige vurderingstemaene uredelighet og grov tilsidesettelse. Før skattefogdkontoret går til det skrittet å begjære opphevelse, må det foretas en vurdering av hvorvidt en eventuell begjæring vil føre frem.

Det skal her nevnes noen momenter som har vært vektlagt i rettspraksis i forhold til spørsmålet om opphevelse:

- unnlatt betaling av dividende med større beløp eller over lenger tid
- unndragelse eller forsøk på unndragelse av midler
- fortielse av opplysninger, for eksempel om større inntektsøkning, ventet eller mottatt arv, mottak av aksjer til betydelig verdi

7.3 Skyldners opplysningsplikt ved forbedret betalingsevne

Gjeldsordningsloven har frem til endringene ikke hatt noen uttrykkelig regel om varslingsplikt for skyldner for det tilfellet at det skulle inntreffe vesentlige forbedringer i dennes økonomi. Både i teori og underrettspraksis har det imidlertid i mange tilfeller vært lagt til grunn at en slik varslingsplikt likevel må antas

å gjelde med hjemmel i alminnelig avtalerett og ulovfestede regler om lojalitet i kontraktsforhold. Dette har i noen tilfeller ledet til at en gjeldsordning har blitt opphevet som følge av manglende varsling om forbedret økonomi. Høyesteretts kjæremålsutvalg har imidlertid senere kommet til at det som utgangspunkt *ikke* gjelder noen slik varslingsplikt.

Etter endringene skal det ikke være tvil om at det eksisterer en slik opplysningsplikt, i det man har fått lovfesting av en slik plikt i gol. § 6-4. Dersom det inntreffer omstendigheter som skyldner *"forstår eller må forstå"* kan gi kreditorene rett til omgjøring eller tilsidesettelse etter gol. § 6-2, pålegges han nå *"innen rimelig tid"* og *"på betryggende måte"* å opplyse kreditorene og namsmannen om dette.

Skyldner pålegges altså å varsle kreditorene og namsmannen dersom det inntreffer omstendigheter som kan gi kreditorene rett til endring. Han pålegges imidlertid ikke *selv* å begjære ordningen omgjort.

Det vil etter bestemmelsen være skyldneren som har risikoen når det gjelder hvor mye som skal til før opplysningsplikten inntreffer.

Dersom skyldner ikke oppfyller sin opplysningsplikt, kan det anses som uredelighet og lede til at gjeldsordningen oppheves, jf. gol. § 6-2 tredje ledd.

7.4 Tilsidesettelse av gjeldsordningen i etterperioden

Den såkalte etterperioden er nå redusert fra fem til to år, jf. gol. § 6-2. Det må fortsatt være tale om arv, gevinst eller annet av *"betydelig omfang"*. Gevinst som skyldes verdiøkning på bolig kan imidlertid ikke gi grunnlag for tilsidesettelse.

Loven gir ikke noen beløpsmessig anvisning på hvor store verdier som skal til før det kan bli tale om *"betydelig omfang"*, men i forarbeidene (Ot.prp. nr. 99 side 102) antydes det at folketrygdens grunnbeløp (G) kan være veiledende ved vurderingen.

I realiteten vil en tilsidesettelse av gjeldsordningen innebære en slags etterutlodning av hele eller deler av det beløpet skyldner har mottatt innen de to årene fra gjeldsordningsperiodens utløp. Det fremgår av gjeldsordningslovens forarbeider (jf. Ot.prp. nr. 64 og Innst. O. nr. 47) at endringer kun skal gjøres i ekstraordinære tilfeller hvor

skyldnerens økonomi er totalt endret på grunn av utenforliggende omstendigheter.

Både for omgjøring etter gol. § 6-2 første ledd og tilsidesettelse etter gol. § 6-2 fjerde ledd er det etter dette tale om strenge vilkår. Skattefogdkontoret må derfor vurdere om en eventuell begjæring vil føre frem før slik begjæring fremsettes for tingretten.

7.5 Hvor begjæring skal fremsettes når skyldner har flyttet

Dersom skyldner har flyttet etter at gjeldsordningen kom i stand, har det vært noe uklarhet knyttet til hvor begjæring etter gol. kapittel 6 skal fremsettes, for tingretten som i sin tid åpnet gjeldsforhandling eller for tingretten på skyldners nye bosted.

Hålogaland lagmannsrett har i en kjennelse av 28. mars 2003 kommet til at de beste grunnene taler for å anse skyldnerens hjemting som rett verneting også for begjæring om endring eller opphevelse av en allerede etablert gjeldsordning. Det vises til at en slik løsning *"harmonerer best med gjeldsordningslovens egen ordning og den alminnelige regel for tvistemål."*

Direktoratet legger etter dette til grunn at en begjæring om omgjøring, opphevelse eller tilsidesettelse etter gol. § 6-2 må fremsettes for tingretten på det stedet skyldner har flyttet til.

7.6 Frister for å begjære endring

I ny gol. § 6-5 oppstilles det frister for fremsettelse av begjæring etter § 6-1 og § 6-2.

Fordringshaver som vil begjære en gjeldsordning omgjort (endret) på grunn av vesentlige forbedringer i skyldnerens økonomiske stilling eller på grunn verdistigning på skyldners bolig i gjeldsordningsperioden, jf. gol. § 6-2 første og annet ledd, må fremsette slik begjæring før gjeldsordningsperioden er utløpt.

Begjæring om opphevelse etter gol. § 6-2 tredje ledd på grunn av uredelighet eller grov tilsidesettelse av plikter etter gjeldsordningen må fremsettes innen ett år etter gjeldsordningsperiodens utløp.

En begjæring om tilsidesettelse etter gol. § 6-2 fjerde ledd må fremsettes innen ett år etter utløpet av etterperioden.

Det er imidlertid viktig å merke seg at dersom skyldner har varslet sine fordringshavere i henhold til den opplysningsplikten han nå er pålagt gjennom gol. § 6-4, se ovenfor under punkt 7.3, så gjelder det andre frister for fremsettelse av begjæringer etter gol. § 6-2 første, annet og fjerde ledd. Begjæringen må da i henhold til § 6-5 siste punktum fremsettes innen to måneder etter at fordringshaver har mottatt de aktuelle opplysningene fra skyldner.

8 Uteglemte krav

I ny gol. § 7-7 er det regulert hva som skal skje med krav som er uteglemt i gjeldsordningen. Dersom kravet bestod på åpningstidspunktet og skyldneren heller ikke er krevet for det ved gjeldsordningsperiodens utløp, bortfaller kravet.

Skatte- og avgiftskrav som er holdt utenfor gjeldsordningen etter gol. § 4-8 c vil *ikke* bortfalle i henhold til denne bestemmelsen. Slike krav bestod ikke på åpningstidspunktet, de har oppstått i ettertid.

Krav som er uteglemt fra gjeldsordningen, men som skyldner blir krevet for i løpet av gjeldsordningsperioden, kan skyldner i medhold av gol. § 6-1 tredje ledd begjære tatt med i gjeldsordningen, se ovenfor under punkt 7.1.

9 Saksforberedelse i saker som oversendes Skattedirektoratet

Når saker oversendes Skattedirektoratet for avgjørelse, skal skattefogdkontoret legge ved egen begrunnet innstilling, samt eventuelle andre opplysninger som må antas å ha interesse i saken. En oversendelse bør foruten skattefogdkontorets begrunnede innstilling inneholde:

Åpningskjennelsen

Skyldners forslag til gjeldsordning

Skatteoppkreverens begrunnede innstilling

Selvangivelser og/eller utskrift av likningen for de to siste årene

Opplysninger om ektefelles/samboers inntekts- og formuesforhold, dersom ikke forslaget til gjeldsordning sier noe om dette

Hvor stor del av boligutgiftene som er betaling av henholdsvis husleie/ fellesutgifter, renter og avdrag

Hvem som rent faktisk betaler avdrag, renter, husleie og liknende dersom boligen hevdes å være skyldners ektefelles/samboers særeie
Hvorvidt eventuell restskatt er resultat av skjønnslikning som følge av manglende innlevering av selvangivelser

Eventuelle boinnberetninger med videre fra foretak hvor skyldneren har hatt en sentral posisjon

Eventuelt annet skriftlig materiale som er mottatt fra skyldner, namsmann og namsrett

10 Motregning i gjeldsordningsperioden

Spørsmål om motregningsadgang i gjeldsordningsperioden er ikke direkte behandlet verken i gjeldsordningsloven, forarbeidene til denne eller juridisk teori. Dette innebærer at det er den enkelte gjeldsordningsavtalen som vil være det sentrale utgangspunktet ved vurderingen av om motpartens krav, eksempelvis et krav på utbetaling av tilgode skatt, kan nyttes til motregning overfor et krav som inngår i gjeldsordningen.

Dersom gjeldsordningsavtalen direkte gir uttrykk for at eventuelle fremtidige tilgodebeløp på skatten (enten disse er kjent eller ikke på vedtakelsestidspunktet) skal fordeles på kreditorene, vil motregning ikke kunne skje så lenge gjeldsordningsperioden løper. Unntaket vil være om ordningen endres på dette punktet, jf. gol. kapittel 6. Tilsvarende må også gjelde dersom ordningen på mer generelt grunnlag gir uttrykk for at fremtidige utbetalinger skal gå til fordeling på kreditorene.

Dersom gjeldsordningsavtalen *ikke* regulerer forholdet til fremtidige utbetalinger, må det nå på bakgrunn av kjennelsen fra Høyesteretts kjæremålsutvalg av 18. desember 2000 legges til grunn at det *ikke* er adgang til å foreta motregning overfor en skyldner som er under gjeldsordning, for krav som er omfattet av gjeldsordningen.

Spørsmålet i den ovennevnte saken var om en kreditor kunne dekke opp det restkravet som ellers vil falle bort ved utløpet av gjeldsordningsperioden gjennom å motregne i et tilgodebeløp som tilkom skyldner, men som ikke var stort nok til at det ga grunnlag for endring av gjeldsordningen. Beløpet var heller ikke eller stort nok til at det skulle gå til fordeling blant kreditorene i henhold til gol. § 6-2 første ledd.

Kjæremålsutvalget la til grunn at så lenge gjeldsordningsperioden ikke er utløpt, består kreditorenes fulle krav, men at de delene av kravene som er forutsatt å skulle falle bort som følge av gjeldsordningen, normalt ikke kan tvangsinnføres i denne perioden. Unntak vil kunne oppstå dersom skyldner ikke gjennomfører ordningen eller hvis det gjøres endringer i gjeldsordningen i medhold av lovens kapittel 6. Når kreditorene ikke kan innføre de delene av sine krav som ikke omfattes av skyldnerens betalingsplikt etter gjeldsordningen, kom utvalget til at også motregning må være avskåret. Utvalget viser til at *"kreditor ellers ville ha fått en tilfeldig og uberettiget fordel på bekostning av kreditorfelleskapet, og det kunne åpne for omgåelser av gjeldsordningen"*. Videre viste kjæremålsutvalget til at det *"følger av lovens system at det ikke er adgang til motregning i gjeldsordningsperioden med krav som ikke er forutsatt dekket av skyldneren i denne tiden."*

Som følge av denne rettsavgjørelsen har direktoratet i brev av 14. mai 2001 til skattefogdkontorene opplyst at man også anser utvalgets avgjørelse og premisser dithen at *"heller ikke oppdekking etter skbl § 24 nr. 1 tredje punktum vil kunne foretas til dekning av krav som er omfattet av den aktuelle gjeldsordning"*.

Direktoratet minner for øvrig om kreditors adgang til å begjære endring av gjeldsordningen etter gol. § 6-2 første ledd dersom det inntre vesentlige forbedringer i skyldnerens økonomiske stilling under gjeldsordningsperioden. Av annet punktum i bestemmelsen fremgår det videre at *"dersom forbedringen skyldes at skyldneren har mottatt et større beløp, kan beløpet helt eller delvis fordeles på fordringshaverne uten at omgjøringssak iverksettes."*

Ved større tilbakebetalingskrav kan det således bli aktuelt med en fordeling på kreditorene i henhold til denne bestemmelsen. Når det gjelder den nærmere forståelsen av denne bestemmelsen vises det til punkt 7.2 ovenfor.

11 Foreldelse under gjeldsordning

Foreldelse av fordringer i forbindelse med gjeldsordning er et område hvor rettstilstanden frem til nå har vært noe uklar. Gjeldsordningsloven selv inneholder ikke bestemmelser om foreldelse. Heller ikke foreldelsesloven, lov 18. mai 1979 nr. 18, har

frem til nå direkte regulert foreldelse av krav i forbindelse med gjeldsordning etter gol.

I forbindelse med revisjonen av gjeldsordningsloven ble det imidlertid også gjennomført endringer i foreldelsesloven. Endringene, som er gjort i fl. § 18 nr. 2, § 21 nr. 3 og § 22 nr. 2, trådte i kraft 1. juli 2003.

Fl. § 18 omhandler avbrudd av foreldelse ved konkurs, gjeldsforhandling og skifte. Fl. § 18 nr. 2 er endret slik at det nå fremgår uttrykkelig at en fordringsanmeldelse i forbindelse med gjeldsforhandling etter gjeldsordningsloven medfører avbrudd av foreldelsesfristen. Avbruddsdag vil være den dagen da gjeldsforhandling åpnes av namsmannen eller tingretten etter gol. § 3-1, forutsatt at kravet anmeldes innen *"meldefristen"*. For gjeldsordningssaker vil det være den fristen fordringshaverne har etter gol. § 3-2 første ledd for å melde krav til namsmannen.

Av nytt fjerde punktum i fl. § 21 nr. 3 følger det at det løper en ny foreldelsesfrist på ti år dersom gjeldsordning kommer i stand og kravet blir omfattet av gjeldsordningen. Den nye tiårsfristen regnes fra den dagen da fristen for å ta stilling til forslaget til frivillig gjeldsordning etter gol. § 4-12 utløp eller fra den dag da tvungen gjeldsordning ble stadfestet.

For det tilfelle at gjeldsordning ikke kommer i stand, er det i nytt tredje punktum i fl. § 22 nr. 2 gitt regler om tilleggsfrist. Virkningen av avbruddet man oppnådde ved å anmelde kravet til namsmannen varer i ett år *"etter at det ble truffet avgjørelse, i tilfelle i høyere instans, om å nekte stadfestelse av tvungen gjeldsordning"* eller ved frivillig gjeldsordning i ett år *"etter at fristen for å ta stilling til frivillig gjeldsordning etter gjeldsordningsloven § 4-12 er løpt ut"*.

12 Nedsettelse av pensjonspoeng

I forbindelse med gjeldsordning etter gjeldsordningsloven oppstår spørsmålet om det foreligger en plikt for likningsmyndighetene til å sette ned pensjonsgivende inntekt for en skattyter som er under gjeldsordning. Finansdepartementet har i brev av 26. januar 1999 til Skattedirektoratet redegjort for reglene, som gjengis i hovedtrekk nedenfor.

I henhold til forskrift 18. desember 1997 (heretter kalt nedsettelsesforskriften) gitt med hjemmel i folketrygdloven, lov 28. februar 1997

nr. 19 (ftrl.) § 3-15 fjerde ledd skal pensjonsgivende inntekt nedsettes dersom skatt og avgift som er utliknet sammen med trygdeavgift ikke blir betalt innen tre år etter utløpet av utlikningsåret. Nedsettelse skal foretas tidligere når det foreligger vedtak om utgiftsføring eller nedsettelse/ettergivelse av utliknet skatt og avgift.

Nedsettelsesforskriftens § 3 oppstiller ulike unntak fra hovedregelen om plikt til å foreta nedsettelse. Spørsmålet blir følgelig om det forholdet at skyldner forhandler om/oppnår gjeldsordning legger begrensninger på adgangen til å sette ned skyldners pensjonsgivende inntekt.

Dersom skatte- og avgiftskravene ikke er omfattet av gjeldsordningen, jf. forskriftens § 3 tredje og fjerde ledd, er ikke gjeldsordningen relevant med hensyn til spørsmålet om nedsettelse av pensjonsgivende inntekt mv. Det samme gjelder i de tilfellene hvor en nedsettelse er foretatt før det er åpnet gjeldsforhandlinger. For den videre fremstillingen forutsettes det at de ubetalte skattene er omfattet av skattyters gjeldsordning.

Når det gjelder tolkning av ftrl. § 3-15 med tilhørende forskrifter uttaler forarbeidene til ftrl. § 3-15 at den nye lovteksten svarer til hovedregelen i § 6-5 andre ledd i den dagjeldende lov av 1967. Videre uttales det at bestemmelser av samme innhold som tidligere forskrifter vil bli gitt på nytt i medhold av fullmaktsbestemmelser i ftrl. § 3-15 fjerde ledd. Det nye regelverket har således ikke ment å innebære annet enn rent lovtekniske endringer, og det bør følgelig tolkes på tilsvarende måte som bestemmelsene i den tidligere loven med forskrifter. Hvorvidt en gjeldsordning setter begrensninger for nedsettelsesadgangen vil derfor bero på en tolkning av forskriftens bestemmelser om unntak eller utsettelse av nedsettelsesadgangen, jf. nedsettelsesforskriftens § 3.

Forarbeidene til tidligere lovs § 6-5, jf. Ot. prp. nr. 36 (1984-85) side 3, drøfter hvorvidt det skal være anledning til å søke fritak for nedsettelse i særlige tilfeller. Det uttales her at man har imidlertid kommet til at det enkleste vil være å ha en uttømmende regulering i forskriften om hvilke tilfeller nedsettelse skal unnlates/utsettes. På bakgrunn av denne uttalelsen vil det ikke være aktuelt å tolke bestemmelsen i forskriften analogisk.

Verken de permanente unntakene i nedsettelsesforskriftens § 3 bokstav a, b og h eller de midlertidige nedsettelseshindrene i samme bestemmelses bokstav c til g synes å være relevante. Bokstav c oppstiller en midlertidig skranke mot nedsettelse så lenge det pågår en avdragsbetaling i henhold til avtale mellom skattyter og skatteoppkrever. Det antas imidlertid å være en vesentlig forskjell mellom den typen avdragsordning som bestemmelsen sikter til og den dividendebetalingen som skjer i forbindelse med en gjeldsordning. En avdragsordning skal som hovedregel føre til full innfrielse av kravet og innebærer således kun en midlertidig betalingsutsettelse. En dividendebetaling i forbindelse med en gjeldsordning vil derimot normalt bare utgjøre noen få prosent av kravet mens det udekkede kravet slettes.

En gjeldsordning etter gol. begrenser således ikke likningsmyndighetenes adgang til å nedsette pensjonsgivende inntekt, pensjonspoeng og trygdeavgift for en skattyter som er under gjeldsordning. Nedsettelse av pensjonsgivende inntekt skal skje i samsvar med hovedregelen i nedsettelsesforskriftens § 1 med mindre noen av unntakene i § 3 kommer til anvendelse.

13 Overgangsregler

Overgangsregler for lovendringene som trådte i kraft 1. juli 2003 er gitt i en egen forskrift, "Forskrift om overgangsbestemmelser til lov 10. januar 2003 nr. 1 om endringer i lov om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner mv.. (gjeldsordningsloven)". Forskriften er fastsatt ved kongelig resolusjon 4. april 2003.

Forskriftens § 1 fastslår hovedregelen om at endringsloven bare skal gis virkning i saker hvor gjeldsordning er åpnet *etter* lovens ikrafttredelse som er 1. juli 2003. Fra denne hovedregelen er det fastsatt en rekke unntak og særregler som medfører at visse bestemmelser i endringsloven gis virkning også i saker hvor gjeldsordning allerede er kommet i stand ved ikrafttredelsen.

Av unntakene vises det særlig til forskriftens § 1 bokstav b hvor det fremgår at endringene i gol. § 6-1 og § 6-2 og § 6-5 første og annet punktum også skal gjelde i saker hvor gjeldsordningsperioden ikke er utløpt på ikrafttredelsestidspunktet.

Overgangsregelen medfører at de nye bestemmelsene om endring m.m. samt frister for å sette frem begjæring om endring(se punkt 7.6 ovenfor), skal anvendes i saker der endringsbegjæring fremsettes etter 1. juli 2003.

Av forskriftens § 1 bokstav b fremgår det videre at endringene i gol. § 4-8 bokstav c også skal gjelde i saker hvor gjeldsordningsperioden ikke er avsluttet på ikrafttredelsestidspunktet. Endringen i § 4-8 bokstav c er således gjort gjeldende også for løpende ordninger. Det innebærer at skatte- og avgiftskrav som oppstår etter åpningstidspunktet (eller som fastsettes ved vedtak etter dette tidspunktet) må behandles etter den nye bestemmelsen også i saker hvor gjeldsordningen var etablert på tidspunktet for ikrafttredelsen.

For endringene i foreldelsesloven følger det av forskriftens § 2 at endringene også gjelder i saker hvor gjeldsordning allerede er kommet i stand ved ikrafttredelsen. Krav som allerede er foreldet vil imidlertid ikke ble vekket til live igjen. Endringene vil dermed bare gjelde for krav som ikke er foreldet ved ikrafttredelsen.

14 Forholdet til tidligere meldinger

Denne melding avløser tidligere In SKD melding nr. 2 av 7. juni 1999.